

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Jämställdhet på dagordningen

Planera för ett tryggt och jämställt samhälle

Titel: Jämställdhet på dagordningen – Planera för ett tryggt och jämställt samhälle

Tryck: DanagårdLITHO AB

Upplaga: 1

Antal ex: 2 000

Foto: Morgan Carlsson och sid 30 Arash Ahri/Bildarkivet

ISBN tryck: 978-91-86559-36-6

ISBN pdf: 978-91-86559-37-3

Publikationen kan beställas från:

Boverkets Publikationsservice, Box 534, 371 23 Karlskrona

Telefon: 0455-35 30 50, 35 30 56

Fax: 0455-819 27

E-post: publikationsservice@boverket.se

Denna skrift kan på begäran beställas i alternativa format.

Boverket 2010

Jämställdhet på dagordningen

Planera för ett tryggt och jämställt samhälle

Till dig som läsare

Jämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, där resurser fördelas och där normer formas. Därför måste jämställdhetsperspektivet finnas med i det dagliga arbetet i alla verksamheter, det gäller också för samhällsplaneringen. Med samhällsplanering menar vi i denna skrift fysisk samhällsplanering.

Skriften handlar om hur du integrerar ett jämställdhetsperspektiv i din verksamhet och vänder sig främst till dig som arbetar med samhällsplanering i ledande ställning, men även andra som arbetar med samhällsplanering kan ha nytta av skriften.

Bakgrunden till skriften är ett regeringsuppdrag till Boverket och länsstyrelserna med syfte att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Uppdraget utgör en del av *regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck i samkönade relationer* (skr. 2007/2008:39).

Trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Att känna sig trygg är en förutsättning för att kunna vara aktiv och till exempel delta i föreningsaktiviteter, ta del av nöjeslivet eller ta en

joggingtur. I många tätorter finns miljöer som är utformade så att de får människor att känna sig otrygga. Framförallt i kvinnors och flickors liv får detta konsekvenser genom att det begränsar möjligheterna att röra sig ute.

Planering ur ett jämställdhetsperspektiv kan leda till att fler stads- och tätortsmiljöer blir tillgängliga för både kvinnor och män. Genom att inte enbart fokusera på trygghet blir det också möjligt att fånga upp fler aspekter som är viktiga för jämställdhetsarbetet i samhällsplaneringen.

Med den här skriften vill Boverket inspirera till jämställdhetsarbete i samhällsplanering. Se den här skriften som en utgångspunkt för ditt arbete med jämställdhet!

Hanna Tell har varit huvudsaklig författare till texten där en projektgrupp bestående av projektledare Kerstin Andersson, Camilla Axelsson, Klara Falk, Jens Karlsson och Frida Ryhag har deltagit och lämnat synpunkter. Birgitta Andersson, JämKomp, har också medverkat. Ett flertal personer inom Boverket och länsstyrelserna har bidragit med synpunkter på skriften.

Förstå begreppen

Vi behöver redan från början veta att vi pratar om samma sak när vi använder ord som jämställdhet, genus och trygghet. Här följer en kort presentation av dessa begrepp.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Jämställdhet blandas lätt ihop med *jämlikhet*, vilket skapar förvirring.

Jämlikhet handlar om alla människors lika värde och utgår från tesen att ingen människa är värd mer eller mindre än någon annan oavsett till exempel etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning eller kön. Jämställdhet är det begrepp som reserverats för frågor som handlar om kvinnor och män.

Arbete med jämställdhet kan ske både *internt* och *externt*. Det interna arbetet handlar om kunskapsutveckling och om att analysera sin egen organisation och verksamhet ur ett jämställdhetsperspektiv. Ett externt arbete med jämställdhet handlar om att arbeta för ett jämställt bemötande av dem som berörs av verksamheten eller om att planera fysiska miljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Det interna och det externa hänger samman. När vi integrerar jämställdhetsperspektivet i den egna verksamheten bäddar vi för det externa arbetet mot dem som berörs av verksamheten.

Jämställdhet har en *kvantitativ* och en *kvalitativ* sida. Att arbeta kvantitativt handlar enkelt uttryckt om att räkna, hur många kvinnor, hur många män. Kvalitativt jämställdhetsarbete handlar om normer och värderingar. Varför det ser ut som det gör, vad vi har för föreställningar om kvinnor och män, kvinnligt och manligt och vilka konsekvenser det kan få.

Genus

När jämställdhet diskuteras kommer ofta begreppet genus upp. Genus är ett analytiskt begrepp som används för att markera sociala och kulturella dimensioner av begreppet kön. Det handlar om att vi tillskriver kvinnor och män olika egenskaper utifrån de föreställningar vi har om vad det innebär att vara kvinna eller man, i ett visst samhälle vid en viss tidpunkt. Problemet är att dessa föreställningar formar maktrelationer som tenderar att underordna kvinnor som grupp, medan männen historiskt sett har utgjort normen för det mänskliga. Detta påverkar också samhällsplaneringen.

Genustillhörighet markeras genom det vi gör på en mängd olika sätt: genom kläder, färger, leksaker, aktiviteter etcetera och genus är av grundläggande betydelse för våra relationer till andra. Att se genus som något vi skapar genom vad vi gör innebär att visa att det finns möjligheter att förändra, vilket är just vad jämställdhetsarbete handlar om.

När begreppet genus började användas i Sverige kom begreppet kön att stå för de biologiska kategorierna kvinna och man. Men idag använder en del forskare också begreppet kön med samma betydelse som begreppet genus.

Trygghet

Trygghet är ett av de områden som uppmärksammas mest när det handlar om jämställdhet och samhällsplanering. Vad trygghet är definieras inte helt lätt. Människors personliga upplevelser av trygghet är viktiga för att förstå vad det handlar om. Upplevelser av otrygghet varierar mellan personer och mellan grupper av människor. Kön är den mest avgörande faktorn när det gäller upplevelse av otrygghet, men många gånger samverkar kön med andra villkor i kvinnors och mäns liv. Känslan av otrygghet kan också påverkas av faktorer som ålder, etnicitet, funktionsnedsättning, socioekonomiska förutsättningar eller var du bor.

Utgå från målen

En utgångspunkt för jämställdhetsarbetet är det nationella jämställdhetspolitiska målet. Även de transportpolitiska målen lyfter tydligt fram jämställdhet.

Jämställdhetspolitiska målet

Målet utgår från att vi inte lever i ett jämställt samhälle, men att vi har mål som är möjliga att uppnå och att det är dit vi ska sträva. Studerar vi målet och delmålen närmare så ser vi hur alla delmålen på olika vis är relevanta för samhällsplaneringen. Exempelvis har det fjärde delmålet om mäns våld mot kvinnor en direkt koppling till frågan om trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är svårt att vara aktiv i samhället om känslan av otrygghet gör att vi inte går ut på kvällarna.

Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Till det övergripande målet är fyra delmål uppställda.

1. En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
2. Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
4. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Du hittar det jämställdhetspolitiska målet på www.regeringen.se.

Transportpolitiska målen

Kvinnors och mäns vardagsliv och rörelsemönster skiljer sig till viss del åt. Att kunna förflytta sig mellan olika målpunkter, exempelvis från bostaden till arbetet, till affären, till skolan och tillbaka till bostaden igen är grundläggande för att få vardagen att fungera. De transportpolitiska målen ser till både kvinnors och mäns resande.

Det övergripande nationella målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Under det övergripande målet finns ett funktionsmål och ett hänsynsmål. Jämställdhet ryms inom funktionsmålet.

Funktionsmålet handlar om att skapa tillgänglighet för resor och transporter. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Samtidigt ska transportsystemet vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Du hittar de transportpolitiska målen på www.regeringen.se.

Plan- och bygglagen

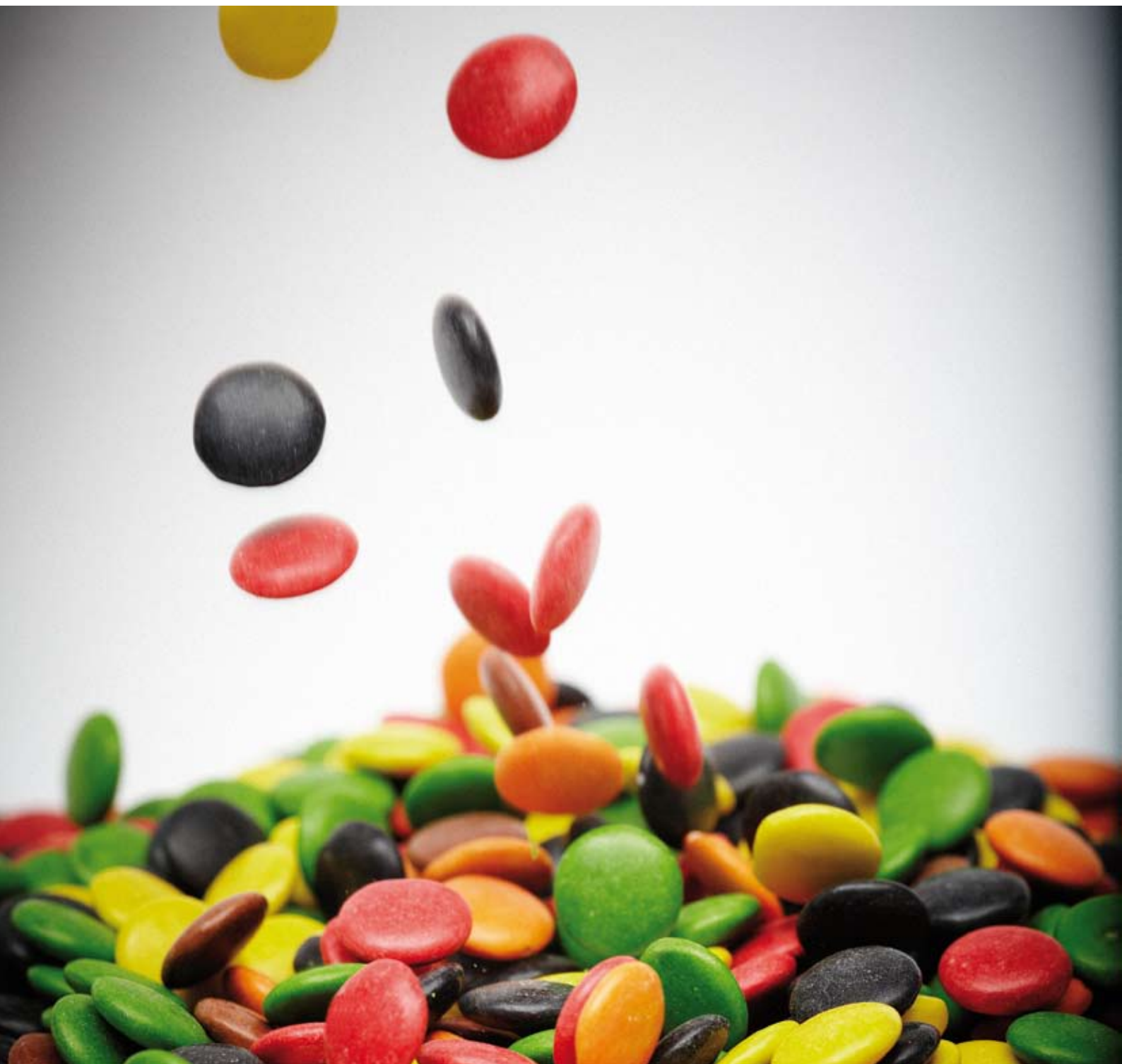
Även plan- och bygglagen (1987:10) ger stöd för att arbeta med jämställdhet. I portalparagrafen anges bland annat att bestämmelserna syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden¹.

1 kap. 1 § Denna lag innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

¹ En ny plan- och bygglag börjar gälla den 2 maj 2011. Enligt prop. 2009/10:170 kommer den inte att medföra några ändringar av sakinnehållet i portalparagrafen.

Börja jämslälldhetsintegrera

Det finns olika strategier för att uppnå jämställdhet. I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategin. Jämställdhetsintegrering innebär att jämställdhet ska genomsyra hela verksamheten, på alla nivåer, även där beslut fattas.

För samhällsplaneringen innebär det att jämställdhetsperspektivet finns med i alla steg av planeringsprocessen. Det är viktigt att jämställdhetsperspektivet finns med redan vid den översiktliga planeringen, eftersom denna skapar förutsättningar för den fortsatta planeringen och för genomförandeskedet.

Se med nya ögon

I praktiken handlar jämställdhetsintegrering ofta om att se sin verksamhet med nya ögon, och det kan vara både spännande, utmanande och svårt. Inom samhällsplaneringen innebär det att ställa frågor som: Hur arbetar vi? Vem är det vi bygger för och på vilket sätt gör vi det? Får besluten och planerna olika konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar? Vem är det som planerar och vem bygger? Vems kunskap är det som har legitimitet och vad resulterar de

tagna besluten i? Vem får möjlighet att vara delaktig? Genom att ställa frågorna blir det synligt vad vi behöver göra och det blir möjligt att hitta nya lösningar som leder till jämställdhet.

I Karlskoga får jämställdhet ta plats

Samhällsbyggnadsförvaltningen i Karlskoga kommun arbetar med att jämställdhetsintegrera samhällsbyggnadsprocessen. Genom att kartlägga och beskriva arbetsgången för förvaltningens ärenden blir det tydligt när och hur jämställdhetsperspektivet kan komma in i samhällsplaneringen. På så sätt kan jämställdhet arbetas in i den dagliga verksamheten.

Jämställdhet har nu funnits med på dagordningen på förvaltningen i några år. Ett antal av medarbetarna har deltagit i längre eller kortare utbildning om jämställdhet. Det innebär att flera personer har kunskap om jämställdhet och genus. I kommunen finns också en jämställdhetsstrateg som fungerar som ett stöd.

Stina Kållberg, informatör på samhällsbyggnadsförvaltningen i Karlskoga kommun säger:

”Det är roligt och stimulerande att arbeta med jämställdhet i det man verkligen gör. Det är också en nyckelfråga att arbeta med integrering av jämställdhet i ett pågående arbete och inte köra jämställdhetsfrågorna vid sidan av. Utmaningen är att bryta ner teorin till praktik. Vardagslivsperspektivet är bra i mina ögon, det går att bryta ner på vad man gör. När man pratar om jämställdhet och genus är det ibland som att vifta med ett rött skynke. Men det gäller att visa att det handlar om att skapa ett bra samhälle för alla. Och det är något vi redan arbetar med. Att arbeta med jämställdhet blir ett sätt att testa om vi också verkligen gör det”.

Ta ledningen

Att arbeta med jämställdhet handlar om att förändra och förbättra. Precis som allt förändringsarbete i en verksamhet förutsätter det en bred förankring och ett tydligt ledarskap. När ledningen tydligt tar ställning för att integrera jämställdhet i verksamheten, blir det lättare att få med medarbetarna. Tänk på att det är ledningen som har ansvar för frågan, för att förankra och genomföra förändringar, samt ansvar för att avsätta utrymme och resurser för arbetet. Kom ihåg att informera och engagera medarbetarna, se till att alla känner sig delaktiga och upplever att de har möjlighet att påverka. Se också över och utveckla informationsvägar och rutiner.

Kan väcka motstånd

Arbete med jämställdhet kan väcka motstånd. Motståndet kan ta sig uttryck på olika vis, det kan vara både passivt och aktivt. Passivt motstånd kan exempelvis utövas genom tystnad, medan aktivt motstånd kan innebära motargument och urholkning av jämställdhetsåtgärdernas innehåll. Motståndarna kan lätt framställa jämställdhet som något som bara rör det privata och därför inte har med verksamheten att göra. Men, ojämställdhet skapas och upprätthålls såväl på det personliga som på det samhälleliga planet.

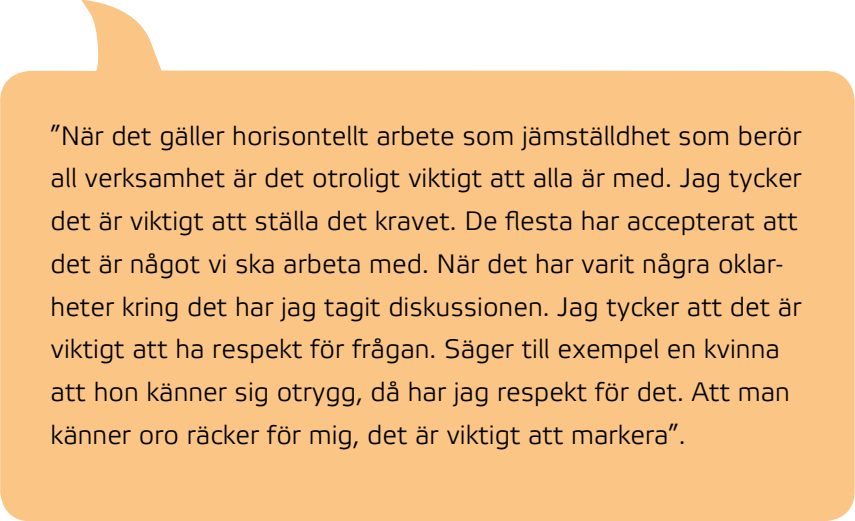
Förändringar kan alltid innebära en osäkerhet. När det handlar om jämställdhet kan det innebära att individuella värderingar behöver omprövas. Lyft fram hur kreativt arbete med jämställdhet kan vara. Att det handlar om att skapa något nytt som kanske inte funnits i verksamheten tidigare. Att det kommer att utveckla och föra samhällsplaneringen framåt. För dig som driver arbetet med jämställdhet är det bra att vara beredd på att motstånd kan uppstå och ha en beredskap för hur det kan mötas.

I Östersund ska alla med

Samhällsbyggnadsförvaltningen i Östersunds kommun har fått stöd från Boverket och länsstyrelserna för att arbeta för ett jämställt transportsystem. Det är en fortsättning på ett projekt som de drivit tillsammans med Vägverket Region Mitt under ett antal år. Förvaltningen har själv gått vidare med projektet, med fokus på gång- och cykelvägar. Bland annat för att det är miljöer där medborgarna rör sig mycket. Målet är att kommunens gång- och cykelvägar ska vara attraktiva, tilltalande och upplevas som trygga av både kvinnor och män. För att uppnå målet arbetar förvaltningen på flera fronter. Dels med att höja kunskapen om trygghet och

jämställdhet hos dem som arbetar med planering av gång- och cykelvägar, dels med att ta fram verktyg för att integrera jämställdhetsperspektivet i verksamheten. Ett sådant verktyg kan vara att använda mallar som beskriver vad man ska tänka på i varje planerings, genomförande eller förvaltningssituation för att få med jämställdhetsperspektivet. Utöver dessa insatser arbetar de också med att finna belysningslösningar som kan bidra till att stärka tryggheten i stadsmiljön.

Sven-Olof Gustafsson, som var förvaltningschef för samhällsbyggnadsförvaltningen i Östersunds kommun mellan åren 1998-2010, säger:

”När det gäller horisontellt arbete som jämställdhet som berör all verksamhet är det otroligt viktigt att alla är med. Jag tycker det är viktigt att ställa det kravet. De flesta har accepterat att det är något vi ska arbeta med. När det har varit några oklarheter kring det har jag tagit diskussionen. Jag tycker att det är viktigt att ha respekt för frågan. Säger till exempel en kvinna att hon känner sig otrygg, då har jag respekt för det. Att man känner oro räcker för mig, det är viktigt att markera”.

Höj kunskapen

Jämställdhet är något som många har tankar och funderingar kring. Att alla vet vad jämställdhet är och vad det innebär i relation till samhällsplaneringen är en förutsättning för att jämställdhetsarbetet ska leda till resultat. Genom att satsa på utbildning för medarbetare och förtroendevalda höjs kompetensen. Samtidigt får alla en gemensam kunskapsbas att utgå från, istället för att arbetet bygger på personliga uppfattningar om vad jämställdhet är.

Fokusera på det kvalitativa

Det är bra om utbildningen fokuserar på den kvalitativa aspekten av jämställdhet, med utgångspunkt från de jämställdhetspolitiska målen. Det räcker inte att ha en jämn könsfördelning på arbetsplatsen. De normer och värderingar som finns i din verksamhet måste också synliggöras och ifrågasättas. I det praktiska planeringsarbetet innebär det att utmana vanor och förhållningssätt. Fundera också på vilket budskap din verksamhet sänder ut i exempelvis bild och text. Kom ihåg att kunskap är ett verktyg för att utmana normerna och upptäcka ojämställdheten.

Linköping har satsat på utbildning

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen i Linköpings kommun har fått stöd från Boverket och länsstyrelserna för olika satsningar på arbete med trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv. Bland annat har de fått stöd för att utveckla och presentera den metod för trygghetsinventeringar som de arbetar fram. Metoden har prövats fram i fyra stadsdelar. Som grund för trygghetsarbetet har förvaltningen också tagit fram en checklista med en manual för hur den ska fyllas i. Checklistan är främst avsedd att användas i den fysiska planeringen och vid ny- och ombyggnadsprojekt i kommunens offentliga utemiljö. Förvaltningen har också fått stöd till personalutbildning om jämställdhet och trygghetsaspekter i samhällsplaneringen, trafikplaneringen och bebyggelseplaneringen.

Göran Andersson, utvecklingsansvarig på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen i Linköpings kommun, säger:

”Utbildning i ämnet är grundläggande. Det ger kunskap för att arbeta med frågorna och får oss också att fundera på hur vi själva kan bli bättre. Förhoppningsvis har alla nu också kännedom om de jämställdhetspolitiska målen. Vad som gäller sedan är att samordna och tänka hela vägen från plan, till investering och drift”.

Se vardagslivet

Att höja kunskapen handlar bland annat om att se hur den fysiska miljön påverkar kvinnors, mäns, flickors och pojkars vardagsliv. Vardagslivet är allt det som vi människor gör under dygnets alla timmar. Vi arbetar, lämnar barn på förskolan, handlar, förflyttar oss mellan olika platser med mera. Tänk på hur kommunikationer och transportleder, hållplatser med mera utformas. På hur vi kan skapa förutsättningar som underlättar när vi exempelvis ska förflytta oss till och från arbetet, så att vi kan kombinera arbetsliv och omsorgsansvar på ett bra sätt. Och att vi kan känna oss trygga när vi rör oss utomhus.

Vardagslivet ser olika ut

I planeringsprocessen är det viktigt att uppmärksamma att kvinnors, mäns, flickors och pojkars vardagsliv till viss del ser olika ut. Kvinnor utför exempelvis mer hushållsarbete än män, medan män i sin tur lägger mer tid på lönearbete. Detta innebär inte att det ser likadant ut för alla kvinnor och män, men på en generell nivå finns det skillnader som har betydelse. Men bara för att det ser ut så idag, betyder det inte att det kommer att se ut så i ett framtida mer jämställt samhälle.

Att vardagslivet ser olika ut för kvinnor och män kan också innebära att de har olika erfarenheter av hur saker fungerar, till exempel av hur lätt eller svårt det är att förflytta sig mellan två platser. Erfarenheterna påverkas också av exempelvis ålder, etnicitet och funktionsnedsättning. Se därför till att ge alla erfarenheter lika värde i samhällsplaneringen och sätt fokus på dem som ska gynnas av planeringen. På det viset kan du påverka människors möjligheter att leva jämställda liv.

BoJämt synliggjorde vardagslivet

Under två års tid (2006 – 2008) drev Länsstyrelsen i Stockholms län i samverkan med Stockholms stad och Regionplanekontoret projektet BoJämt. Projektet handlade om att se på boendeplaneringen i Stockholmsregionen ur ett jämställdhetsperspektiv.

BoJämt konstaterade att jämställdhet i fysisk planering bland annat handlar om att kvinnor, män, flickor och pojkar ska kunna leva ett

fungerande vardagsliv. Då måste vi se utanför boendet och bostadsområdet. Ett fungerande vardagsliv handlar om att kunna röra sig mellan flera olika målpunkter. Detta konstaterande ledde till att projektet inte enbart fokuserade på boendeplanering, utan även på planering på översiktlig nivå.

Christian Dymén, som var projektledare för BoJämt säger:

”Det är viktigt att få en känsla för att det är människor som ska röra sig och vistas i miljöerna vi planerar och att det är olika typer av människor. Vi delar de offentliga miljöerna med varandra, men lever kanske ändå helt olika i dem. Det är viktigt att lyfta fram det redan i översiktsplaneringen, där förutsättningarna för kommande detaljplanering kartläggs. Involvera människor i planeringen, se att kvinnor och män med olika bakgrund har olika erfarenheter och försök ta del av det. Se människorna som experter och planeraren som en processledare ”.

Välj metod

Det finns olika metoder och verktyg för jämställdhetsintegrering. Både för internt och för externt arbete. Gemensamt för dem är att de hjälper oss att höja kunskapen, kartlägga och analysera verksamheten ur kritiska perspektiv. Tänk på att det inte finns en metod som passar för alla, varje situation är unik. Låt dig inspireras av andra, men satsa på att hitta metoder och verktyg som kan passa din egen verksamhet. Våga prova, våga ta steget framåt.

Bredda kunskapsunderlaget

Jämställdhet i samhällsplanering handlar bland annat om att bredda kunskapsunderlaget i varje enskild planeringssituation. Det kan du exempelvis göra genom att använda könsuppdelad statistik, föra dialog med dem som berörs av planeringen och genom att se planeringen ur ett vardagslivsperspektiv. Poängen är att fundera och resonera kring hur samhällsplaneringen påverkar kvinnors, mäns, flickors och pojkars liv. Hur kan planeringen utvecklas så att man får med jämställdhetsperspektivet? Behöver rutinerna för planeringsprocessen förändras?

På webbplatsen www.jamstall.nu hittar du tips på metoder för att arbeta med jämställdhetsintegrering och annan användbar information.

Sollefteå satsar på att hitta sin metod

Samhällsbyggnadskontoret i Sollefteå kommun har fått stöd från Boverket och länsstyrelserna för att ta fram ett metodmaterial kring jämställdhet i fysisk planering. Poängen är att ta fram ett material som är speciellt utarbetat för den egna kommunen. Metodmaterialet är tänkt att innehålla bakgrundskunskap om jämställdhet och genus, och om vad detta har för betydelse i samhällsplaneringen. Det ska finnas med exempel som rör Sollefteå specifikt, men även nationella exempel. I materialet ska det även finnas verktyg och konkreta frågor för varje sakområde att tänka på. Under arbetet med materialet har olika aktiviteter och analyser genomförts, bland annat har planer analyserats, trygghetsvandringar och en medborgarenkät om stadsmiljö genomförts. Dessutom har samråd studerats ur genusperspektiv.

Gunilla Rudehill, kommunarkitekt i Sollefteå kommun berättar:

"Att genomföra de här aktiviteterna är ett jättebra sätt att jobba på. Det är sällan vi tar oss tid att göra till exempel enkäter och det är roligt att människor också tar sig tid att svara och skriva små kommentarer. Det material som tas fram kommer att vara ett bra stöd i vårt arbete, men det är också viktigt att vi blir kunniga och bättre hela tiden. Det allra viktigaste är tanke-sättet, att bredda sitt sätt att tänka. Och att hålla ögonen öppna för nya frågor och att vara lyhörd".

Tänk långsiktigt

För att få till stånd en förändring måste man verkligen integrera jämställdhetsperspektivet i det dagliga arbetet. Kom ihåg att det är en process som tar tid och att det därför krävs ett väl organiserat och fortlöpande arbete. I startskedet är det bra om du har klart för dig vad som ska göras, på vilken nivå det ska göras och i vilken form arbetet ska utföras. Fundera också över vad det är för typ av förändring du vill uppnå.

Visa hur erfarenheter tas tillvara

Att driva arbetet i projektform kan fungera som en bra start eller som en fördjupning av ett visst område. Men kom ihåg att jämställdhetsarbete kräver långsiktighet och sådan kan vara svår att nå genom enskilda satsningar. Klargör från början hur erfarenheterna från en enskild insats ska tas tillvara. Det är först när jämställdhetsperspektivet genomsyrar hela verksamheten som mer ingående förändringar av strukturer är möjliga, vilket det jämställdhetspolitiska målet syftar till.

Umeå arbetar aktivt med jämställdhet

Umeå kommun har arbetat aktivt med jämställdhet i mer än 20 år. Arbetet har skett både genom jämställdhetsintegrering och enskilda satsningar. Samhällsplanering är ett av de områden som kommunen arbetat med. Vilket har lett till att genusperspektiv på till exempel översiktsplaner, gestaltungsfrågor och trygghetsaspekter nu finns med på dagordningen. Något som bidragit till framgångarna i kommunens långsiktiga arbete med frågorna är att det sedan 15 år tillbaka finns en jämställdhetsstrategi anställd på kommunen.

Helene Brewer, jämställdhetsstrateg i Umeå kommun, säger:

”Att jobba långsiktigt med jämställdhet handlar om att se att det är ett kunskapsområde. Precis som alla andra kunskapsområden så behövs det kompetens i ämnet. Att man jobbar utifrån den förståelsen är viktigt. Det behövs någon i organisationen som har genuskompetens, men det står inte i motsats till att alla måste vara bärare av frågan, det behövs både och. Ledningen behöver också fatta beslut som ger konsekvenser, som visar att de går från ord till handling. Min roll är att arbeta med utvecklingsfrågor och jämställdhetsarbete, jag fungerar som stödfunktion till politiker och förvaltningar. Jag försöker ge inspel i så många projekt som möjligt i tidiga skeden, för att sedan fungera mer som bollplank”.

Ta steget!

Att arbeta med jämställdhet i samhällsplaneringen är en process. Till en början handlar det om att skaffa ökad kunskap om jämställdhet. Men också kunskap om hur det ser ut i samhället, till exempel att kvinnor och män upplever trygghet olika.

Ta gärna hjälp av någon utomstående, men kom ihåg att jobbet måste utföras av er själva om det ska få långsiktig verkan. Se till att lyfta fram hur arbetet med jämställdhet gör skillnad i din verksamhet och kom ihåg att uppmärksamma framgångar. När ni exempelvis visar att det sker attitydförändringar och positiva effekter blir det tydligt att ni är på rätt väg.

Se möjligheterna och tänk på de vinster ni kan nå genom att samverka med andra. Undersök till exempel om det går att ordna utbildning tillsammans med någon som är i samma läge som ni själva. Ni har kanske liknande situationer att arbeta med. Kom också ihåg att sprida era erfarenheter.

Jämställdhet inom samhällsplanering är viktigt och förhoppningsvis får du som läser denna skrift vara med och uppleva alla de vinster som följer med ett framgångsrikt arbete med jämställdhet!

Lästips

Litteratur

Andersson, Birgitta (2005). *RISK: Om kvinnors erfarenhet och fysisk planering*. Linköping: Linköpings universitet, Centrum för kommunstrategiska studier.
ISBN: 91-85299-86-3

Friberg, Tora & Larsson, Anita (2002). *Steg framåt: Strategier och villkor för att förverkliga jämställdhetsperspektivet i översiktlig planering*. (Rapporter och notiser: 162). Lund: Lunds universitet; Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi.

Friberg, Tora. m.fl. (red.) (2005). *Speglingar av rum: Om könskodade platser och sammanhang*. Stockholm: Symposium.
ISBN: 91-7139-706-X

Larsson, Anita & Jalakas, Anne (2008). *Jämställdhet nästa! Samhällsplanering ur ett genusperspektiv*. Stockholm: SNS Förlag.
ISBN: 978-91-85695-76-8

Länsstyrelsen i Stockholms län. *BoJämt – om jämställdhet i fysisk samhällsplanering*. (Rapport 2008:01). ISBN: 978-91-7281-293-2

Mark, Eva (2007). *Jämställdhetsarbetets teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
ISBN: 978-91-44-03897-1

Skr. 2007/2008:39. *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck i samkönade relationer*. Stockholm: Regeringen

SOU 2007:15. *Jämställd medborgarservice. Goda råd om jämställdhetsintegrering: en idébok för chefer och strateger: idébok från JämStöd/Utreddningen om stöd för jämställdhetsintegrering*. Stockholm: Fritze
ISBN: 978-91-38-22711-4

Statistiska centralbyrån (2004). *Könsuppdelad statistik: ett nödvändigt medel för jämställdhetsanalys*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB). ISBN: 91-618-1215-3

Statistiska centralbyrån (2008). *På tal om kvinnor och män: lathund om jämställdhet 2008*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB). ISBN 91-618-1445-8

Sveriges kommuner och landsting (2008). *Jämställdhetsarbete – en utmaning för kommuner och landsting! : en kunskapsöversikt*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
ISBN 978-91-7164-386-5.

Wahl, Anna, Holgersson, Charlotte, Höök, Pia & Linghag, Sophie (2001). *Det ordnar sig: teorier om organisation och kön*. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-01336-1

Webbplatser

Allt om jämställdhetsintegrering, en samverkanssatsning mellan Europeiska Socialfondens Tema Likabehandling, Nationella Sekretariatet för Genusforskning, Sveriges Kommuner och Landsting samt Vinnova.

www.jamstall.nu.

Nationella Sekretariatet för Genusforskning
www.genus.se.

Skriften har tagits fram inom regeringsuppdraget "Att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv". Den är en av tre fristående skrifter som tillsammans tar ett grepp om trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Box 534, 371 23 Karlskrona
Besök: Drottninggatan 18
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se

